

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

14-15 квітня 2009 р.

Київ 2009

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах:
матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
/ за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської (Київ, 14-15 квітня 2009 р.)
/ М-во освіти і науки України, Нац. авіац. ун-т. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту
«НАУ-друк», 2009. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова

В.П. Харченко, д.т.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник з наукової роботи директора Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Члени оргкомітету:

В.Г. Панок, проф.

О.М. Долгова, доц.

О.М. Ічанська, доц.

О.М. Назарук, доц.

О.В. Сечейко, доц.

О.В. Гірчук, старш. викл.

В.В. Злагодух, старш. викл.

О.В. Івачевська, зав. лаб.

Н.С. Хімченко, викл.

Секретаріат конференції:

О.В. Гірчук (голова)

П.В. Кіреєв

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту Національного
авіаційного університету
(Протокол №6 від 11 березня 2009 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2009

Вікторія Магда

м. Харків

Гендерний аспект професійного відбору фахівців екстремальних видів діяльності

Останнім часом перед психологічною наукою все частіше виникають проблеми, пов'язані з гендерними аспектами діяльності професій екстремального профілю. Як відомо, у нашому житті існує безліч професій, що залучають фахівця до екстремальних ситуацій. Постійна загроза життю та здоров'ю людини, підвищена стресогенність професії, ненормований робочий день – все це дозволяє говорити про вплив негативних професійних факторів на особистість фахівця. Отже, надзвичайні умови, в яких працюють фахівці ризиконебезпечних професій, вимагають від суб'єктів діяльності спеціальної підготовки, психологічної стійкості та особливого вміння діяти в екстремальних умовах [2].

За останні роки в професіях, що пов'язані з ризиком, суттєво збільшилася та продовжує збільшуватися кількість жінок. Проте, на сьогодні професійний відбір спеціалістів ризиконебезпечних професій складається, як правило, із стандартизованих послідовних етапів, на кожному з яких вирішується питання про придатність кандидата до служби за визначеними критеріями відбору без урахування гендерних особливостей [3]. Сутністю психологічного компоненту професійного відбору є діагностика та прогнозування

індивідуальних здібностей особистості. Саме тому, доцільність проведення психологічного відбору жінок та чоловіків для кожної спеціальності з урахуванням особливостей гендерного підходу, особливо в межах силових відомств, очевидна.

У процесі соціалізації в жінок заохочують розвиток суто гуманістичної та альтруїстичної спрямованості, прагнення до спілкування і прихильності. Стиль виховання жінок сприяє розвитку в них більшої емпатійності і здатності глибоко розуміти почуття інших людей. Натомість, у чоловіків більш розвинені вміння передбачати та контролювати. У результаті, для жінок взаємодія й взаємозв'язок з оточенням більш значущі, ніж для чоловіків. Жіночий стиль роботи можна охарактеризувати як партнерський стиль взаємодії, а стиль роботи чоловіків частіше пов'язаний із активністю, спрямованістю та конфліктністю.

Сучасні умови життєдіяльності приводять до розмивання традиційних «чоловічих» і «жіночих» особистісних якостей. З одного боку, це зумовлено особливостями сучасної родини, у якій більшість матерів працює та все більша кількість дітей росте у неповних родинах. Але, з іншого боку, як відзначають дослідники, внаслідок підвищеної чутливості в процесі своєї професійної діяльності жінки раніше інтеріоризують соціальні установки та демонструють високу професійну адаптивність, що, найчастіше, і приводить до більш раннього емоційного виснаження та професійної непридатності [1]. Таким чином, ми вважаємо за необхідне відмітити, що врахування гендерних особливостей ще в процесі професійно-психологічного

відбору кандидатів до ризиконебезпечних професій, дозволить уникнути або суттєво зменшити розвинення професійної деформації у жінок, що обрали для себе не зовсім «жіночу професію».

Література:

1. Васильева В. Личностные характеристики и состояние напряжения в трудовой деятельности. / Васильева В. – М.: ИП РАН, 1989. – 224 с.
2. Кирьянова Е.М. Проявления риска в деятельности специалистов опасных профессий. / Кирьянова Е.М. – М.: автореф. дис. канд. псих. наук, 2003. – 18 с.
3. Тімченко О.В. Екстремальна психологія. / Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка – К.: Август Трейд, 2007. – 501 с.

Олександр Малхазов

д.психол.н., м. Київ

Сенсомоторне поле як показник надійності

„людського фактора”

Актуальність. Незважаючи на те, що частка „людського фактору” у діяльності в особливих умовах постійно зростає, ще й досі у світовій практиці при профвідборі та психологічному забезпеченні використовуються застарілі методологічні та методичні підходи, які не відповідають сучасним вимогам надійності,